

ISSN 2222-4459 (Print)
ISSN 2311-116X (Online)

НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ
«БІЗНЕС ІНФОРМ»
№ 8_2024 р. (559)

Періодичність 1 раз на місяць

Видається із січня 1992 р.
Свідоцтво про реєстрацію
КВ №19905-9705 ПР від 02.04.2013 р.

ЗАСНОВНИК:

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ЦЕНТР
ІНДУСТРІАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ РОЗВИТКУ
НАН УКРАЇНИ (ХАРКІВ)

Згідно з рішенням № 802 Національної ради
України з питань телебачення і радіомовлення
від 14.03.2024 р. зареєстрований суб'єктом
у сфері друкованих медіа.
Ідентифікатор R30-03156

ВИДАВЕЦЬ:

ФОП Лібуркіна Л. М.

РЕДАКЦІЯ

Головний редактор: д-р екон. наук, проф.
В. С. Пономаренко

Науковий редактор: д-р екон. наук, проф.,
член-кор. НАН України **М. О. Кизим**

Видавничий редактор: д-р екон. наук, проф.
В. Є. Хаустова

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

д-р екон. наук, проф.

Абуселідзе Г. (Батумі, Грузія)

д-р екон. наук, проф.

Алексєєв І. В. (Львів, Україна)

д-р екон. наук, проф.

Благуєн І. С. (Івано-Франківськ, Україна)

д-р екон. наук, проф.

Бублик М. І. (Львів, Україна)

д-р екон. наук, асоц, проф.

Бука С. (Рига, Латвія)

канд. екон. наук, доц.

Бусмачіу Є. (Кишинів, Молдова)

д-р екон. наук, проф.

Гавкалова Н. Л. (Харків, Україна)

д-р екон. наук, проф.

Дмитришин Л. І. (Івано-Франківськ, Україна)

д-р екон. наук, проф.

Іванов Ю. Б. (Харків, Україна)

д-р екон. наук, проф.

Корнєєв В. В. (Київ, Україна)

д-р екон. наук, проф.

Прохорова В. В. (Харків, Україна)

д-р екон. наук, проф.

Сергієнко О. А. (Харків, Україна)

д-р екон. наук, доц.

Тищенко В. Ф. (Харків, Україна)

**У журналі можуть друкуватися основні
результати дисертаційних робіт
з економічних наук**

Журнал реферується у загальнодержавній
реферативній базі даних «Україніка наукова» та
в українському реферативному журналі «Джерело»

ЖУРНАЛ «БІЗНЕС ІНФОРМ» ПРЕДСТАВЛЕНО В МІЖНАРОДНИХ НАУКОМЕТРИЧНИХ БАЗАХ ДАНИХ, РЕПОЗИТОРІЯХ І ПОШУКОВИХ СИСТЕМАХ:

- Ulrichsweb Global Serials Directory (США);
- Research Papers in Economics (США);
- Index Copernicus (Польща);
- Directory of Open Access Journals;
- Academic Journals Database (Швейцарія);
- Research Bible (Японія);
- Open Academic Journals Index;
- GetInfo (Німеччина);
- BASE (Німеччина);
- OpenAIRE (Європейський Союз);
- SUNCAT Union Catalogue (Велика Британія);
- Library Hub Discover (Велика Британія);
- J-Gate (Індія);
- Open Access Library;
- Advanced Science Index;
- Академия Google (США);
- InfoBase Index;
- WorldCat

ЗІ СПИСКУ

ДРУКОВАНИХ (ЕЛЕКТРОННИХ) ПЕРІОДИЧНИХ ВИДАНЬ, ЩО ВКЛЮЧАЮТЬСЯ ДО ПЕРЕЛІКУ НАУКОВИХ ФАХОВИХ ВИДАНЬ УКРАЇНИ

Журнал «Бізнес Інформ» («Бизнес Информ», «Business Inform»)
(Співзасновники: НДЦ індустріальних проблем розвитку НАН України,
Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця)

Додаток 10 до Наказу Міністерства освіти і науки України
від 12.05.2015 р. № 528

На підставі Наказу МОН України від 28 грудня
2019 р. № 1643 (Додаток 4) журнал «Бізнес Інформ»
включено до категорії «Б»

ЗМІСТ

ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ

- Залізнюк В. П., Калюжна Н. Г., Щелкунов І. В.** Економічна стійкість як базовий концепт у сфері національної безпеки..... 6
- Лещух І. В.** Методичні підходи до оцінювання соціально-економічної резильєнтності систем 13
- Красностанова Н. Е., Смолкін М. О.** Аналіз наявних підходів до визначення поняття «національна безпека» та їх відповідність сучасним умовам 25

МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

- Шуба М. В., Тимофєєва В. О.** Сучасний стан і перспективи розвитку зовнішньої торгівлі України з Європейським Союзом 32
- Губернат Т. Я.** Зовнішньоекономічна діяльність підприємств харчової промисловості Прикарпаття в умовах війни 39

ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД

- Страпчук С. І., Мороз С. Г., Страпчук О. Д.** Європейський досвід фінансування циркулярної економіки та можливості його використання в Україні 52
- Макарчук К. О., Непрядкіна Н. В.** Сучасний стан та особливості розвитку логістичної інфраструктури Малайзії 66
- Біланчук І. М.** Аналіз світового досвіду забезпечення фінансово-економічної безпеки суб'єктів господарювання 74

МЕХАНІЗМИ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ

Ушакова Н. Г., Андросова Т. В. Стимулювання високотехнологічного експорту як основа стратегії повоєнного відновлення української економіки.....	81
Тарасенко А. Б. Перспектива повернення України до режиму таргетування інфляції: визначення рівня оптимальних валютних інтервенцій.....	89
Демків І. О., Струмецький О. І. Проблемні аспекти та інструментарій забезпечення економічного розвитку територіальних громад.....	99

ЕКОНОМІЧНА СТАТИСТИКА

Яременко О. І., Климчук О. В., Самборська О. Ю. Оцінка руйнувань та пошкоджень соціальної інфраструктури у воєнний період 2022–2024 років: наслідки для населення	105
---	-----

ЕКОЛОГІЯ ТА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ

Заблюцька Р. О., Русак Д. М. Циркулярна економіка в умовах трансформаційних змін: цифровізація, глобалізація, інновації	113
Чурилін В. О., Віткін А. М. Оцінка системи управління екологічними ризиками відповідно до ESG-факторів.....	120

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ЕКОНОМІЦІ

Крисоватий І. А. Розвиток урбаністичного регіону: цифровізація та інтелектуалізація.....	127
Луценко Р. Р. Прикладний програмний інтерфейс як метод моніторингу даних соціальних мереж для досліджень у поведінковій економіці	133
Холявко Н. І., Олифіренко І. С., Кононенко С. О. Вплив інноваційних цифрових технологій на повоєнне відновлення університетів України.....	141
Кузьмінська Н. А., Коцюбайло М. Р. Вплив цифрової трансформації на інтелектуальний потенціал підприємства.....	151

ПРОБЛЕМИ ПІДПРИЄМНИЦТВА

Климаш Н. І. Перспективи фінансування жіночих стартапів в умовах воєнного стану	158
---	-----

ЕКОНОМІКО-МАТЕМАТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ

Біда М. Б. Моделювання впливу прямого іноземного інвестування на економічний розвиток країн	165
---	-----

ІННОВАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ

Гур'янова А. С., Липовецький Б. Г. Аналіз моделей управління індустріальними кластерами в контексті розвитку ІТ-сектора України.....	175
Дейнека Т. А., Шкурупій О. В., Дивнич О. Д., Загребельна І. Л. Інтелектуальний потенціал технологічного лідерства та конкурентоспроможності країн	182
Хіцан Д. В. Інноваційні технології у фінансовій сфері: узагальнення світового досвіду	189
Шепеленко С. М. Інноваційні концепції актуалізації впливу інтроспекції працівників на динамічний розвиток підприємств в умовах цифровізації.....	195

АДРЕСА ЗАСНОВНИКА:

Україна, 61165, Харків,
пров. Інженерний, 1а,
Тел.: +38(057) 702-08-67
e-mail: ndc_ipr@ukr.net
<https://ndc-ipr.org/>

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:

Україна, 61165, Харків,
пров. Інженерний, 1а,
Бібліотечний корп., 2 пов., к. 224.
Тел./факс: +38(057) 702-05-25
e-mail: biz_inf@ukr.net
www.business-inform.net

АДРЕСА ВИГОТІВНИКА:

ФОП Озеров Г. В.
Україна, 61003, Харків,
вул. Університетська, 3, к. 9.

ПЕРЕДПЛАТА:

- у Видавця;
- **ТОВ «Меркурій Експрес»:**
Україна, 49008, Дніпро,
вул. Театральна, 2, оф. 302.
Тел.: (093) 393-57-40

Науковий журнал

БІЗНЕС ІНФОРМ BUSINESS INFORM

Видається 1 раз на місяць
Мова видання – українська,
англійська
Рекомендовано до друку рішенням:
вченої ради НДЦ ІПР НАНУ
№ 8 від 20.08.2024 р.

Здано до набору 19.07.2024 р.
Підписано до друку 20.08.2024 р.

Формат 60 x 84/8.

Друк цифровий.

Ум. друк. арк. 54,05. Обл.-вид. арк. 70,27.

Надруковано у ФОП Озеров Г. В.

Замовлення № 104. Наклад 100 прим.

© **БІЗНЕСІНФОРМ**, 2024

ЕКОНОМІКА СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА І АПК

Васільєва Л. М., Дурденко Ю. М. Аналіз підходів до оцінки методів сільськогосподарського ризику..... 203

ЕКОНОМІКА ПРОМИСЛОВОСТІ

Буданов М. П. Системно-кластерний підхід до забезпечення управління енергетичною безпекою підприємств в умовах ентропії зовнішнього середовища..... 209

ЕКОНОМІКА ТОРГІВЛІ ТА ПОСЛУГ

Качан О. Є. Концепційні домінанти аналізування модернізації системи внутрішньої торгівлі..... 218

Коломієць Г. М., Москаленко М. О. Виклики зміцнення довіри в галузі е-комерції..... 224

Ван Д. Впровадження заходів диджиталізації як мейнстрим розвитку ресторанних закладів..... 230

ЕКОНОМІКА ПРАЦІ ТА СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА

Зварич О. І., Волошин В. В. Аналіз стану недержавного пенсійного страхування в Україні..... 237

Шарова С. В., Веклич В. А. Дефіцит робочої сили в Україні: причини та шляхи подолання..... 252

Хорошев М. І. Зміни демографічної ситуації в Україні під час війни та їх вплив на соціальну політику..... 259

Бондаревська К. В. Міграційна безпека в Україні: ризику, загрози та перспективи їх подолання..... 269

Козлов Д. О. Якість трудового життя молоді України в умовах трансформаційних змін..... 277

Гук Л. П. Платформна зайнятість як інструмент подолання дефіциту робочої сили та розвитку людського капіталу..... 285

ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА

Гречко А. В., Кавтиш О. П., Корогодова О. О. ESG-практики як передумова ефективного управління міжнародними проектами підприємств ... 293

Буреннікова Н. В. Результативність функціонування підприємств як систем на засадах SEE-управління: сутність, урахування фактора часу та циклічності..... 303

Краснокутська Н. С., Круглова О. А., Пешко О. В. Емісійна політика підприємства: методичні та практичні аспекти оцінювання її результативності..... 310

Мудрик С. О. Вплив логістичних і трансакційних витрат на ефективність ланцюга постачання дистрибуторських підприємств..... 318

ОБЛІК І АУДИТ

Пацкань Ю. В. Генеза розвитку форензик-діагностики й аудиту діяльності суб'єкта господарювання 326

Федоров І. О., Гордополов В. Ю. Роль нефінансової звітності в інтегрованому підході до аудиту підприємств суспільного інтересу..... 335

ФІНАНСИ, ГРОШОВИЙ ОБІГ І КРЕДИТ

Войтович Л. М. Ризиковість розвитку страхової системи України в умовах євроінтеграції..... 341

Блащук-Дев'яткіна Н. З., Фольтович Д. Р. Вплив цифрових валют центральних банків на міжнародну фінансову систему..... 347

Брегеда О. А. Розвиток небанків у світі та в Україні 357

Лагода Ю. І. Теоретичний базис формування інвестиційної банківської стратегії фінансування венчурного бізнесу 365

Попело О. В., Тарасенко О. О., Дубина М. В. Кастомізація послуг кредитних установ..... 372

Хома П. А. Оцінка стратегічного планування через призму аналізу фінансових показників на прикладі АТ «Ощадбанк» 379

МЕНЕДЖМЕНТ І МАРКЕТИНГ

Лозова О. В., Кужель Н. Л., Кужель О. В. Управління стратегічними змінами підприємства в контексті довгострокового розвитку вітчизняних компаній під час війни та в поствоєнний період 386

Іванюк У. В., Галаз Л. В. Концепційні положення управлінського моделювання в системі стратегічного менеджменту розвитку підприємства..... 393

Кубанов Р. А., Макатьора Д. А., Яценко О. Ф. Мотиваційний механізм діяльності менеджера архітектурно-будівельної галузі 399

Кадикова І. М., Бабенко Д. І. Сучасні тренди розвитку стратегічного управління..... 413

Казаченко В. О., Ліфінцев Д. С. Комунікаційна взаємодія органів досудового розслідування в Україні: стан і напрями поліпшення..... 422

Бабич Д. В. Державна регуляторна політика в аспекті управління економічною безпекою..... 432

Другова О. С., Мосумова А. К., Дай Б., Тун Ц. Конкурентоспроможність як ключовий фактор успішного стратегічного управління бізнесом 439

Бехтер О. С. Управлінська діяльність через призму психології: актуальні напрямки розвитку 446

Шевяков Ю. І., Красносова О. М., Кононова Н. В., Александрова В. Є. Формування інструментарію маркетингових комунікацій щодо просування освітнього продукту..... 452

Райко Д. В. Стратегічне управління підприємством у контексті економіки вражень: інтеграція емоційного маркетингу в бізнес-модель..... 459

CONTENT

ECONOMIC THEORY

- Zalizniuk V. P., Kalyuzhna N. H., Shchelkunov I. V.** Economic Resilience as a Basic Conception in the Field of National Security6
- Leshchukh I. V.** Methodological Approaches to Assessing the Socioeconomic Resilience of Systems.....13
- Krasnostanova N. E., Smolkin M. O.** Analyzing the Existing Approaches to Defining the Concept of «National Security» and Their Relevance to Modern Conditions25

INTERNATIONAL ECONOMIC RELATIONS

- Shuba M. V., Tymofieieva V. O.** Current State and Prospects for the Development of Ukraine's Foreign Trade with the European Union32
- Gubernat T. Ya.** Foreign Economic Activity of Food Industry Enterprises of Prykarpattia in the Conditions of Wartime.....39

FOREIGN EXPERIENCE

- Strapchuk S. I., Moroz S. G., Strapchuk O. D.** European Experience in Financing the Circular Economy and Opportunities for Its Use in Ukraine.....52
- Makarchuk K. O., Nepriadkina N. V.** The Current State and Development Features of Logistics Infrastructure in Malaysia.....66
- Bilanchuk I. M.** Analyzing the International Experience in Ensuring the Financial and Economic Security of Economic Entities.....74

MECHANISMS OF REGULATION OF THE ECONOMY

- Ushakova N. G., Androsova T. V.** Stimulation of High-Tech Exports as the Basis of the Strategy of Post-War Recovery of the Ukrainian Economy.....81
- Tarassenko A. B.** The Prospect of Ukraine's Return to the Inflation Targeting Regime: Determining the Level of Optimal Currency Interventions.....89
- Demkiv I. O., Strumenetskyi O. I.** The Problematic Aspects and Instruments for Ensuring the Economic Development of Territorial Communities.....99

ECONOMIC STATISTICS

- Yaremenko O. I., Klymchuk O. V., Samborska O. Yu.** Estimation of Destruction and Damage to Social Infrastructure During the War Period 2022–2024: Consequences for the Population 105

ECOLOGY AND ENVIRONMENTAL MANAGEMENT

- Zablotska R. O., Rusak D. M.** Circular Economy in the Context of Transformational Change: Digitalization, Globalization, Innovation..... 113
- Churylin V. O., Vitkin L. M.** Evaluation of the Environmental Risk Management System According to ESG Factors 120

INFORMATION TECHNOLOGIES IN ECONOMICS

- Krysovaty I. A.** Development of the Urban Region: Digitalization and Intellectualization..... 127
- Lutsenko R. R.** The Application Programming Interface as a Method for Monitoring Social Network Data for Research in Behavioral Economics 133
- Kholiavko N. I., Olyfirenko I. S., Kononenko S. O.** The Impact of Innovative Digital Technologies on the Post-War Recovery of Ukrainian Universities..... 141
- Kuzminska N. L., Kotsiubailo M. R.** The Impact of Digital Transformation on the Intellectual Potential of the Enterprise..... 151

PROBLEMS OF ENTREPRENEURSHIP

- Klymash N. I.** Prospects for Financing Women's Startups under Martial Law..... 158

ECONOMIC AND MATHEMATICAL MODELING

- Bida M. B.** Modeling the Impact of Foreign Direct Investment on the Economic Development of Countries 165

INNOVATIVE PROCESSES

- Guryanova L. S., Lypovetskyi B. H.** Analysis of Industrial Cluster Management Models in the Context of the Development of the IT Sector of Ukraine 175
- Deineka T. A., Shkurupii O. V., Dyvnych O. D., Zahrebelna I. L.** Intellectual Potential of Technological Leadership and Competitiveness of Countries 182
- Khitsan D. V.** Innovative Technologies in the Financial Sector: Generalization of International Experience..... 189
- Shepelenko S. M.** Innovative Conceptions of Actualizing the Impact of Employee Introspection on the Dynamic Development of Enterprises in the Context of Digitalization..... 195

AGRICULTURAL ECONOMICS AND AGRIBUSINESS

- Vasilieva L. M., Durdenko J. M.** Analyzing the Approaches to Assessment of Agricultural Risk Methods 203

ECONOMICS OF INDUSTRY

- Budanov M. P.** System-Cluster Approach to Ensuring the Management of Energy Security of Enterprises in the Conditions of Entropy of the External Environment... 209

ECONOMICS OF TRADE AND SERVICES

- Kachan O. Ye.** Conceptual Dominants of Analyzing the Modernization of the Internal Trade System 218
- Kolomiyets G. M., Moskalenko M. O.** Confidence-Building Challenges in e-Commerce..... 224
- Wang D.** Introduction of Digitalization Measures as Mainstream for the Development of Restaurant Establishments..... 230

LABOR ECONOMICS AND SOCIAL POLICY

- Zvarych O. I., Voloshyn V. V.** Analyzing the Status of Non-State Pension Insurance in Ukraine..... 237

Sharova S. V., Veklych V. A. Labor Force Shortage in Ukraine: Causes and Ways to Overcome.....	252
Khoroshev M. I. Changes in the Demographic Situation in Ukraine During the Wartime and Their Impact on Social Policy	259
Bondarevska K. V. Migration Security in Ukraine: Risks, Threats, and Prospects for Overcoming.....	269
Kozlov D. O. Quality of Working Life of Ukrainian Youth in the Context of Transformational Changes	277
Huk L. P. Platform Employment as an Instrument for Overcoming Labor Shortage and Human Capital Development.....	285

ECONOMICS OF ENTERPRISE

Hrechko A. V., Kavtysh O. P., Korohodova O. O. ESG Practices as a Prerequisite for Effective Management of International Projects in Enterprises.....	293
Burennikova N. V. The Effectiveness of the Functioning of Enterprises as Systems Based on the Principles of SEE-Management: The Essence, Taking into Account the Factor of Time and Cyclicity	303
Krasnokutska N. S., Kruhlova O. A., Peshko O. V. Emission Policy of the Enterprise: Methodical and Practical Aspects of Assessing Its Effectiveness	310
Mudryk S. O. The Impact of Logistics and Transaction Costs on the Efficiency of the Supply Chain of Distribution Enterprises	318

ACCOUNTING AND AUDITING

Patskan Yu. V. Genesis of the Development of Forensic Diagnostics and Audit of the Activities of an Economic Entity	326
Fedorov I. O., Hordopolov V. Yu. The Role of Non-Financial Reporting in an Integrated Approach to Auditing Public Interest Entities	335

FINANCE, MONEY CIRCULATION AND CREDIT

Voytovych L. M. Risks of Developing the Ukrainian Insurance System in the Context of European Integration....	341
Blashchuk-Deviatkina N. Z., Foltovych D. R. The Impact of Central Bank Digital Currencies on the International Financial System	347

Breheda O. A. Development of Neobanks in the World and in Ukraine.....	357
Lahoda Yu. I. The Theoretical Basis for the Formation of an Investment Banking Strategy for Financing Venture Business	365
Popelo O. V., Tarasenko O. O., Dubyna M. V. Customization of Credit Institutions' Services	372
Khoma P. A. Assessment of Strategic Planning through the Analysis of Financial Indicators Based on the Example of JSC "Oschadbank"	379

MANAGEMENT AND MARKETING

Lozova O. V., Kuzhel N. L., Kuzhel O. V. Management of Strategic Changes of the Enterprise in the Context of Long-Term Development of Domestic Companies During the Wartime and in the Post-War Period.....	386
Ivaniuk U. V., Halaz L. V. Conceptual Provisions of Management Modeling in the System of Strategic Management of Enterprise Development	393
Kubanov R. A., Makatora D. A., Yashchenko O. F. Motivational Mechanism of an Architectural and Construction Manager's Activity.....	399
Kadykova I. M., Babenko D. I. The Latest Trends in the Development of Strategic Management	413
Kazachenko V. O., Lifintsev D. S. Communication Interaction of Prejudicial Investigation Bodies in Ukraine: Status and Directions for Improvement.....	422
Babych D. V. The State Regulatory Policy in the Aspect of Economic Security Administration	432
Druhova O. S., Mosumova A. K., Dai B., Tong Q. Competitiveness as a Key Factor in Successful Strategic Business Management	439
Bekhter O. S. Management Activity Through the Prism of Psychology: The Current Directions of Development	446
Sheviakov Yu. I., Krasnonosova O. M., Kononova N. V., Aleksandrova V. Ye. Formation of Marketing Communications Instruments for the Promotion of Educational Products	452
Raiko D. V. Strategic Enterprise Management in the Context of the Experience Economy: Integrating Emotional Marketing into the Business Model.....	459

- Food Industry". *Problemy ekonomiky*, no. 4 (2023): 125-135.
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2023-4-125-135>
- Kruhlova, O. A., and Olim, V. O. "Korporatyvne upravlinnia na zasadakh tsinnisnoho pidkhodu" [Corporate Governance Based on a Value-Based Approach]. *In-telekt XXI*, no. 3 (2022): 27-31.
DOI: <https://doi.org/10.32782/2415-8801/2022-3.5>
[Legal Act of Ukraine] (2014). <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr955863-14#Text>
- Mehmood, W., Rasidah-Mohd, R., and Tajuddin, A. H. "A Review of IPO Underpricing: Evidences from Developed, Developing and Emerging Markets". *Journal of Contemporary Issues and Thought*, vol. 11, no. 1 (2021): 1-19.
DOI: <https://doi.org/10.37134/jcit.vol11.1.2021>
- Mulyk, T. O. "Analytichne zabezpechennia upravlinnia kapitalom pidpriemstv" [Analytical Support of Enterprise Capital Management]. *Ekonomichnyi prostir*, no. 183 (2023): 95-103.
DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/183-15>
- Poliakova, A. "Ohliad rynku pervynnoho publichnoho rozmishchennia aktsii ta perspektyvy vykhodu

- ukrainskykh kompanii na IPO" [An Overview of the Initial Public Offering of Shares and the Prospects of Ukrainian Companies Entering the IPO]. *InVentre*. March 22, 2020. <https://inventure.com.ua/analytics/articles/oglyad-rinku-pervinnogo-publichnogo-rozmishennya-akcij-ta-perspektivi-vihodu-ukrayinskih-kompanij-na-ipo>
- "Roadmap for an IPO. A guide to going public. 2017". https://www.pwc.com/hu/hu/szolgaltatasok/konyvvizsgalat/szamviteli-tanacsadas/kiadvanyok/roadmap_for_an_ipo.pdf
- Rohanova, H. O. "Mistse ahrarnykh kompanii Ukrainy na Varshavskii fondovii birzhi" [Place of Agricultural Companies of Ukraine on the Warsaw Stock Exchange]. *Collection of Scientific Papers «LOGOS»*, 76-79. Bologna, Italy, April 26, 2024.
DOI: <https://doi.org/10.36074/logos-26.04.2024.011>
- Smyrna, O. V. "Emisiina polityka vitchyznianskykh pidpriemstv na svitovomu fondovomu rynku" [Issue Policy of Domestic Enterprises on the World Stock Market]: *avto-ref. dys. ... kand. ekon. nauk: 08.00.08*, 2014.
Yahoo/Finance. <https://finance.yahoo.com>

УДК 338.585:657.471:656

JEL: F10; M41

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-8-318-325>

ВПЛИВ ЛОГІСТИЧНИХ І ТРАНСАКЦІЙНИХ ВИТРАТ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ ЛАНЦЮГА ПОСТАЧАННЯ ДИСТРИБ'ЮТОРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

©2024 МУДРИК С. О.

УДК 338.585:657.471:656

JEL: F10; M41

Мудрик С. О. Вплив логістичних і транзакційних витрат на ефективність ланцюга постачання дистриб'юторських підприємств

Мета статті полягає у визначенні теоретичних аспектів формування логістичних і транзакційних витрат і характеристики їх впливу на ланцюг постачання вітчизняних дистриб'юторських підприємств. У статті проаналізовано різні підходи науковців до трактування понять «логістичні витрати», «транзакційні витрати», їх складу та класифікації. Встановлено, що окрім логістичних чи транзакційних витрат, процес постачання може включати витрати, які важко віднести до того чи іншого виду, тому виокремлено ще одну групу витрат при здійсненні процесу постачання. Охарактеризовано взаємозв'язок логістичних, транзакційних витрат і витрат на постачання дистриб'юторських підприємств. Автор переконаний, що логістичні та транзакційні витрати мають значний вплив на ланцюг постачання дистриб'юторських підприємств, тому їх оптимізація буде позитивно впливати на його ефективність. Для оптимізації логістичних витрат на дистриб'юторських підприємствах запропоновано, зокрема, налагоджувати співпрацю з постачальниками та споживачами для мінімізації витрат на складування, використання інноваційних технологій, збільшення витрат на одній ділянці ланцюга постачання шляхом зниження на іншій тощо. Рекомендації щодо оптимізації транзакційних витрат стосуються частини збору й обробки інформації, у тому числі щодо бази контрагентів, зменшення кількості договорів частково шляхом укладання їх на довготривалі терміни тощо. Автором доведено, що постійний аналіз, контроль і пошук шляхів оптимізації логістичних і транзакційних витрат завдяки сучасним інноваційним підходам для дистриб'юторських підприємств є надзвичайно важливим, адже це дозволить досягти високої ефективності ланцюга постачання, знизити загальні витрати та забезпечити стабільне зростання і розвиток бізнесу.

Ключові слова: витрати, логістичні витрати, транзакційні витрати, дистриб'юторські підприємства, постачання, ланцюг постачання.

Рис.: 1. Табл.: 2. Бібл.: 14.

Мудрик Сергій Олександрович – аспірант кафедри аналізу та аудиту, Вінницький національний аграрний університет (вул. Сонячна, 3, Вінниця, 21008, Україна)

E-mail: s.mudryk@paz.org.ua

Mudryk S. O. The Impact of Logistics and Transaction Costs on the Efficiency of the Supply Chain of Distribution Enterprises

The aim of the article is to determine the theoretical aspects of the formation of logistics and transaction costs and the characteristics of their impact on the supply chain of domestic distribution enterprises. The article analyzes various approaches of scholars to the interpretation of the concepts of «logistics costs», «transaction costs», their composition and classification. It is determined that in addition to logistics or transaction costs, the supply process may include costs that are difficult to attribute to one or another type, so another group of costs in the implementation of the supply process has been allocated. The relationship between logistics, transaction costs and supply costs of distribution enterprises is characterized. The author is convinced that logistics and transaction costs have a significant impact on the supply chain of distribution enterprises, so their optimization will have a positive impact on its efficiency. In order to optimize logistics costs at distribution enterprises, it is proposed, in particular, to establish cooperation with suppliers and consumers to minimize warehousing costs, use innovative technologies, increase costs in one section of the supply chain by reducing them in another, etc. Recommendations for optimizing transaction costs relate to part of the collection and processing of information, including on the database of counterparties, reducing the number of contracts partially by concluding them for long periods, etc. The author proves that constant analysis, control and search for ways to optimize logistics and transaction costs through modern innovative approaches for distribution enterprises is extremely important, because it will achieve high efficiency of the supply chain, reduce overall costs and ensure stable growth and development of business.

Keywords: costs, logistics costs, transaction costs, distribution companies, supply, supply chain.

Fig.: 1. **Tabl.:** 2. **Bibl.:** 14.

Mudryk Serhii O. – Postgraduate Student of the Department of Analysis and Audit, Vinnytsia National Agrarian University (3 Soniachna Str., Vinnytsia, 21008, Ukraine)

E-mail: s.mudryk@paz.org.ua

У сучасних умовах глобалізації та інтенсивної конкуренції ефективність ланцюга постачання є важливим фактором ефективної діяльності дистриб'юторських підприємств. Високі логістичні та транзакційні витрати можуть значно вплинути на загальну рентабельність підприємства, оскільки вони безпосередньо пов'язані з вартістю продукції, часом доставки та рівнем задоволення клієнтів.

Логістичні витрати включають витрати на транспортування, складування, управління запасами та інші операційні витрати, пов'язані з переміщенням і зберіганням товарів. Транзакційні витрати включають витрати на укладання угод, ведення переговорів, контроль виконання контрактів та інші витрати, пов'язані з обміном товарами і послугами між підприємствами.

Сьогодні важливим питанням забезпечення ефективної діяльності дистриб'юторських підприємств є те, що високі логістичні та транзакційні витрати можуть значно знизити їх конкурентоспроможність. Тому надзвичайно актуальним є здійснення дослідження, як саме ці витрати впливають на ефективність ланцюга постачання, та розроблення стратегії для їх зниження.

Урахування рекомендацій щодо оптимізації логістичних і транзакційних витрат допоможе дистриб'юторським підприємствам підвищити ефективність ланцюга постачання та забезпечити високу якість обслуговування клієнтів при одночасному зниженні витрат.

Дослідженню змісту та складу логістичних і транзакційних витрат присвячено праці багатьох українських та закордонних учених.

Зокрема, Рета М. В. [1] та Задорожний З. і Грицишин А. [2] розглядають теоретичні основи поняття «логістичні витрати», їх сутність та підходи до класифікації. Останні також обґрунтовують необхідність використання в бухгалтерському обліку терміна «логістичні затрати».

Плиса В., Плиса З. і Рудніцькі Я. [3] та Фоміна О. В., Августова О. О. [4] присвячують праці питанням обліку логістичних витрат та окреслюють основні проблеми, які наявні в обліковій системі щодо логістичних витрат.

Самодай В. П., Донський М. А., Гладун М. В. [5] висвітлюють питання необхідності оптимізації управління логістичними витратами в загальній системі управління підприємством.

Щодо транзакційних витрат, виокремимо праці Грицаєнко М. І. [6], Шапурової О. О. [7] та Штулер Г. Г. [8], які розглядають наявні наукові підходи до розуміння «транзакційних витрат» та їх класифікації.

Іщенко Я. П., Цимбалюк Н. О., Козловський С. Г. [9; 10], Литвиненко В. С., Толстоног В. В. [11] та Руда Т. П. [12] доводять необхідність організації обліку та контролю транзакційних витрат як важливого фактора забезпечення конкурентоспроможності підприємств.

Проте недостатньо дослідженими залишаються питання визначення ролі логістичних і транзакційних витрат у ефективності ланцюга постачання дистриб'юторських підприємств.

Метою дослідження є вивчення сутності логістичних і транзакційних витрат, а також визначення їх впливу на ланцюг постачання дистриб'юторських підприємств.

Логістична діяльність дистрибуторських підприємств ґрунтується на системній оптимізації всіх логістичних потоків, причому в центрі передусім знаходяться матеріальні потоки як такі, що мають істотну фізичну сутність, тобто фізичні характеристики матеріальних ресурсів, формують їх особливу фізичну здатність до переміщення. Поняття матеріального потоку є найважливішим в економічній логістиці. Воно узагальнює безперервність зміни та руху продуктів праці у сфері обігу. Впровадження у практику діяльності дистрибуторських підприємств логістичних принципів управління привели до виникнення поняття «логістичні витрати».

Проте серед дослідників немає єдиної думки щодо сутності трактування поняття логістичних витрат.

Так, Сачинська Л. В. зазначає, що «логістичні витрати – витрати, пов'язані з виконанням логістичних операцій (розміщення замовлень на поставку продукції, закупівля, складування продукції, внутрішньовиробниче транспортування, проміжне зберігання, зберігання готової продукції, відвантаження, зовнішнє транспортування), а також витрати на персонал, устаткування, приміщення, складські запаси на передачу даних про замовлення, запаси, поставки» [13, с. 182].

Задорожний З. і Грицишин А. під логістичними витратами розуміють «складові витрат операційної діяльності підприємства, пов'язаних із вивченням ринку запасів, їх закупівлею і складуванням, зберіганням, відвантаженням та зовнішнім транспортуванням» [2, с. 111]. Автори переконані, що в управлінському обліку необхідно використовувати ще й термін «логістичні затрати», оскільки виходячи з НП(С)БО 16 «Витрати» вартість придбаних, але не реалізованих запасів не є витратами, адже за наявності збільшення зобов'язання перед постачальниками відсутня друга умова визнання витрат – зменшення власного капіталу [2, с. 111].

Рета М. В. під логістичними витратами розуміє грошове вираження сукупності витрачених матеріальних, трудових, фінансових, інформаційних ресурсів підприємства, які пов'язані із забезпеченням бізнес-процесів та операцій із переміщення матеріальних потоків у межах логістичної системи [1, с. 156].

Плиса В., Плиса З. і Рудницькі Я. пропонують трактувати логістичні витрати як усі витрати логістичної системи, пов'язані з єдиним поточковим процесом переміщення матеріалів та інформації через ланцюг від виробника до споживача [3, с. 45].

Фоміна О. В., Августова О. О. розглядають логістичні витрати як вартість різних ресурсів, що пов'язані із будь-якою стадією логістично-по-

стачальницьких операцій (замовлення, закупівлі, транспортування та зберігання) в межах логістичної підсистеми підприємства, через сукупність яких на засадах поєднання матеріального, інформаційного та фінансового потоків здійснюється забезпечення операційної діяльності суб'єктів підприємницької діяльності [4, с. 295].

Кожен із авторів виокремлює певні особливості в трактуванні вищезгаданої категорії, втім, всі вони погоджуються, що логістичні витрати виникають під час здійснення підприємством логістичних операцій і функцій (транспортування, складування, обслуговування замовлення та споживача).

Вважаємо, що такі підходи вимагають системного дослідження логістичних витрат дистрибуторських підприємств як економічно-управлінської категорії, враховуючи необхідність визначення їх складу та функцій у системі обліку. На нашу думку, в умовах господарської діяльності вітчизняних дистрибуторських підприємств логістичними витратами є витрати окремих фаз, процесів, логістичних операцій та їх структурних підрозділів. Вони займають значну частку в загальних витратах операційної діяльності, яка постійно зростає.

Для виділення логістичних витрат потрібно проаналізувати їх за критеріями класифікації, що дозволить планувати майбутні структури витрат, відстежувати й оцінювати їх рівень, регулювати ступінь оптимізації логістичних витрат у ланцюзі постачання та раціонально управляти ними з позиції загальної діяльності підприємства.

Існує багато класифікаційних ознак логістичних витрат підприємства, основні їх види та склад наведено в *табл. 1*.

Сучасні науковці звертають увагу на те, що особливо актуальним сьогодні є перехід на більш високі рівні розвитку взаємовідносин між суб'єктами ринку, що обумовлено науково-технічним прогресом та ускладненням умов договорів з питань придбання ресурсів. Тому, у зв'язку з цим, зростає роль трансакційних витрат, які виникають у сфері діяльності підприємств за умов економічної та політичної невизначеності, перепадів у ринковому середовищі. Поняття трансакційних витрат пов'язане з інституційною теорією в економіці, більше з її неоінституційною віхою. Проте прийнятної та зрозумілої дефініції цих витрат в неоінституційній теорії не вироблено по цей час.

Іщенко Я. П., Цимбалюк Н. О. та Козловський С. Г. під трансакційними витратами розуміють витрати, пов'язані з координацією та взаємодією суб'єктів господарювання; як ціни, яку платить економічна система за недосконалість її ринків; як еквівалента тертя в системах механіки [10, с. 108].

Класифікація логістичних витрат дистриб'юторських підприємств [5]

Група витрат	Характеристика логістичних витрат
Витрати на зберігання товарів	Витрати на приміщення складу для зберігання товарів, зарплата складських працівників, електропостачання, страхування, технічне обладнання та інше
Витрати на транспортування	Витрати, пов'язані з перевезенням товарів до торгових точок або до клієнтів, включно з орендою або купівлею транспортних засобів, зарплатою працівників для управління транспортом, паливом, благоустроєм доріг
Витрати на управління запасами	Витрати, пов'язані з веденням обліку та контролем запасів, їх оптимізацією та зменшенням необхідності у складських запасах
Витрати на обробку замовлень	Витрати, пов'язані з обробкою замовлень клієнтів та підтримкою зв'язків з ними
Витрати на управління постачанням	Витрати, пов'язані з плануванням, управлінням і контролем поставок від постачальників
Витрати на зв'язок та інформаційні ресурси	Витрати, пов'язані з підтримкою зв'язків з постачальниками, клієнтами та партнерами підприємства, а також з використанням інформаційних ресурсів для оптимізації логістичних операцій

Литвиненко В. С. і Толстоног В. В. трансакційні витрати визначають як накладні витрати, які забезпечують взаємодію підприємства із зовнішнім середовищем (контрагентами) з метою здійснення трансакцій і включають витрати на пошук інформації, проведення переговорів, укладання контрактів і забезпечення їх виконання [11, с. 132].

Шапурова О. О. трактує трансакційні витрати як витрати на збирання й узагальнення інформації про ціни, попит, пошук партнерів, витрати на підготовку та виконання контрактів, у тому числі на організаційне управління цими процесами (проведення переговорів, здійснення нагляду, налагодження взаємозв'язків, ліквідації розбіжностей тощо) [7, с. 81].

Штулер Г. Г. під трансакційними витратами розглядає витрати, спрямовані на налагодження співпраці, сприяння становленню та розвитку партнерських відносин, витрати, пов'язані з пошуком інформації, здійсненням переговорів, укладанням угод (договорів) тощо [8, с. 189].

Свиноус І. В., Хомяк Н. В., Гаврик О. Ю., розглядаючи трансакційні витрати в сільському господарстві, розуміють їх як «витрати, пов'язані із координацією процесів суб'єктів ринкових відносин і в межах ієрархічної структури підприємства, а також неявні витрати у вигляді втрат у результаті всіх видів трансакцій» [14, с. 43].

До трансакційних витрат науковці найчастіше відносять такі їх групи (табл. 2).

Окрім того, сьогодні трансакційні витрати класифікують за відображенням у регістрах обліку на явні та неявні. До явних трансакційних витрат

відносять витрати, які відображаються в регістрах бухгалтерського обліку по рахунках 91–97. До неявних – витрати, які не відображені у фінансовому обліку, але впливають на кінцевий фінансовий результат. До них відносять:

- ✦ упущену вигоду, яка виникає при виборі альтернативних варіантів;
- ✦ зовнішні втрати в результаті реалізації продукції в терміни та за цінами в збиток власної вигоди, втрати фізичного обсягу продукції в процесі реалізації;
- ✦ внутрішні втрати всередині підприємства під дією певних обставин [6, с. 127].

Також за джерелом виникнення доцільно розрізняти внутрішні та зовнішні трансакційні витрати. Для внутрішніх трансакційних витрат сформовані такі класифікаційні ознаки:

- ✦ трансакційні витрати на забезпечення постачальницько-збутової функції та витрати на забезпечення функціонування обліково-аналітичної системи (формування інформаційних баз, організація облікових процесів, аналізу і контролю);
- ✦ управлінські витрати;
- ✦ витрати, пов'язані з формуванням стандартів виробництва, норм тощо.

До зовнішніх трансакційних витрат належать:

- ✦ витрати на рекламу, одержання консультаційних, аудиторських послуг;
- ✦ витрати на оренду торгових точок, страхування;
- ✦ держмити, штрафи, екологічні та санітарні платежі;

Класифікація трансакційних витрат дистриб'юторських підприємств

Група витрат	Характеристика трансакційних витрат
Витрати пошуку інформації	Витрати на пошук покупців чи продавців, витрати на отримання інформації про них, на отримання інформації щодо ситуації на ринку тощо
Витрати, пов'язані з веденням переговорів та укладанням угод	Ці витрати включають витрати на переговори щодо умов трансакції, на юридичне вивчення та оформлення угод
Витрати вимірювання якості	Це витрати на оцінку якості продукції. До них в основному відносять витрати на спеціальну техніку, що дозволяє контролювати якість, витрати на стандартизацію
Витрати специфікації та витрати на захист прав власності	Вони включають витрати на встановлення прав власності, втрати від неякісної специфікації прав власності, втрати від порушення прав власності та їх відновлення
Витрати опортуністичної поведінки	Вони включають витрати на контроль за виконанням угод, на страхування ризиків їх невиконання, витрат на запобігання такій поведінці контрагентів
Витрати захисту від третіх осіб	Ці витрати включають витрати на захист від інших осіб (крім учасників угоди), які претендують на частку користі від реалізації положень угоди

Джерело: узагальнено на основі [9].

- ✦ послуги банків, недоотримана виручка [12, с. 231].

Щодо організації процесу постачання, в сучасних умовах небагато операцій здійснюється через прямі поставки. Часто залучаються посередники та використовуються різні форми укладання договорів (ф'ючерсні, форвардні контракти, опціони тощо), а також різні форми розрахунків (платіжні доручення, платіжні вимоги-доручення, платіжні вимоги, розрахункові чеки, акредитиви, банківські платіжні картки, векселі тощо). Усі ці дії приводять до виникнення витрат, які можна об'єднати у групу «трансакційних».

Своєю чергою, окрім логістичних чи трансакційних витрат, процес постачання може включати витрати, які важко віднести до тих чи інших. Зокрема, це витрати на прогнозування виробничої програми та визначення розмірів матеріальних потреб. Також це можуть бути витрати на складське зберігання матеріальних цінностей, такі як знецінення під час зберігання та втрати. Таким чином, усі три напрямки формування витрат процесу постачання дистриб'юторських підприємств можна представити у вигляді трьох секторів, що перетинаються та пов'язані між собою (рис. 1).

Таким чином, логістичні та трансакційні витрати дистриб'юторських підприємств є взаємопов'язаними і можуть значно впливати на ефективність ланцюга постачання, а отже, зменшення цих витрат дозволить значно підвищити ефективність ланцюга постачання дистриб'юторських підприємств.

Розглянемо детальніше підходи та методи управління та оптимізації логістичних і трансакційних витрат у процесі постачання на дистриб'юторських підприємствах.

Як підходи до зниження логістичних витрат можна запропонувати такі заходи:

- ✦ підвищення взаємодії з постачальниками та споживачами для зниження витрат на складські операції, управління запасами та доставку продукції;
- ✦ компенсація витрат в одній ланці ланцюга постачання шляхом зменшення витрат в інших (транспорт прямує довшим маршрутом, проте паливо на цьому шляху можна придбати дешевше);
- ✦ використання прогресивних методів роботи для підвищення продуктивності й ефективності розподілу продукції;
- ✦ вибір оптимального обсягу упаковки та використання вторинної сировини;
- ✦ упровадження інноваційних технологій у виробництво упаковки;
- ✦ вибір найбільш економічно вигідного виду транспорту та умов транспортування;
- ✦ зниження витрат на паливо шляхом вибору оптимальних місць заправки (з урахуванням вартості палива в різних країнах, а також дозволеного обсягу ввезення палива у країну або вивезення з країни);
- ✦ зниження витрат на дорожні збори через вибір оптимального маршруту та застосування змішаних сполучень (автомобільно-морських, автомобільно-залізничних тощо);

1 – сектор перетину логістичних і транзакційних витрат	2 – сектор перетину логістичних витрат і витрат на постачання	3 – сектор перетину транзакційних витрат і витрат на постачання	4 – сектор перетину всіх видів витрат
--	---	---	---------------------------------------

Рис. 1. Взаємозв'язок логістичних, транзакційних витрат і витрат на постачання дистриб'юторських підприємств

Джерело: авторська розробка.

- ✦ визначення раціонального місцерозташування складських приміщень для мінімізації загальних витрат;
- ✦ вибір оптимального виду відвантаження продукції (ручна, механізована, автоматизована).

Запропоновані методи зниження логістичних витрат можуть бути успішно застосовані дистриб'юторськими підприємствами. Завдяки їх детальному аналізу керівництво підприємства може здійснювати стратегічне планування постачання продукції, що дозволяє уникнути зайвих витрат і максимізувати прибуток.

Щодо транзакційних витрат, то вони не виникають на кожній стадії ланцюга постачання, проте їх мінімізація важлива на кожному етапі. Для цього необхідно:

- ✦ оптимізувати процедури збору й аналізу інформації, контролю;
- ✦ створювати й оновлювати інформаційні бази контрагентів;
- ✦ укладати грамотні та продумані договори з контрагентами;
- ✦ оптимізувати договори для зменшення кількості та підвищення ефективності транзакцій;
- ✦ планувати й укладати довгострокові угоди, аналізувати можливості вертикальної інтеграції;
- ✦ уніфікувати та стандартизувати контрольні процедури та документацію;
- ✦ постійно переглядати внутрішні стандарти підприємства.

Логістичні та транзакційні витрати взаємопов'язані, та їхній спільний вплив на ефективність ланцюга постачання є значним. Наприклад, упровадження нових технологій управління запасами може одночасно зменшити логістичні витрати (завдяки зниженню витрат на зберігання) та транзакційні витрати (через зменшення адміністративних витрат на управління запасами).

Для прикладу, дистриб'юторська компанія вирішила автоматизувати процес обробки замовлень. Це дозволить зменшити витрати на оплату праці (транзакційні витрати) та прискорити процес обробки замовлень, що знизить витрати на зберігання товарів на складі (логістичні витрати). Таким чином, оптимізація одного з аспектів витрат може мати позитивний вплив на інші аспекти, підвищуючи загальну ефективність ланцюга постачання.

ВИСНОВКИ

Ефективне управління логістичними та транзакційними витратами є ключовим фактором для підвищення ефективності ланцюга постачання дистриб'юторських підприємств. Оптимізація цих витрат дозволяє зменшити загальні витрати компанії, підвищити конкурентоспроможність на ринку та забезпечити своєчасну доставку товарів клієнтам. Важливо враховувати взаємозв'язок між різними видами витрат і прагнути до їх одночасної оптимізації.

Логістичні витрати, такі як транспортні, складські та адміністративні, можуть бути знижені завдяки ефективному плануванню, використанню сучасних технологій та оптимізації управління за-

пасами. Зменшення цих витрат сприяє зниженню загальних витрат на операційну діяльність, що дозволяє компаніям пропонувати більш конкурентоспроможні ціни на свою продукцію та послуги.

Трансакційні витрати, пов'язані з укладанням договорів, проведенням розрахунків та адміністративними процесами, також можуть бути знижені завдяки впровадженню автоматизованих систем управління, уніфікації та стандартизації процедур, а також грамотному плануванню довгострокових угод. Зменшення трансакційних витрат сприяє підвищенню ефективності управління та швидкості обробки замовлень, що безпосередньо впливає на задоволеність клієнтів та репутацію компанії.

Спільна оптимізація логістичних і трансакційних витрат забезпечує комплексний підхід до підвищення ефективності ланцюга постачання. Упровадження цих заходів дозволяє підприємствам не лише знижувати витрати, але й підвищувати якість обслуговування клієнтів, що є важливим фактором успіху в сучасних умовах конкуренції.

Таким чином, для дистрибуторських підприємств є надзвичайно важливим постійно аналізувати й оптимізувати свої логістичні та трансакційні витрати, використовуючи сучасні технології та інноваційні підходи. Це дозволить досягти високої ефективності ланцюга постачання, знизити загальні витрати та забезпечити стабільне зростання і розвиток бізнесу. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Рета М. В. Логістичні витрати: визначення, класифікація та облік. *Бізнес Інформ*. 2012. № 8. С. 155–158. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2012-8_0-pages-155_158.pdf
2. Задорожний З., Грицишин А. Логістичні витрати та їх класифікація. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. 2017. № 2. С. 109–117. DOI: <https://doi.org/10.35774/visnyk2017.02.109>
3. Плиса В., Плиса З., Рудніцькі Я. Бухгалтерський облік логістичних витрат на організацію виробництва та управління ним в обліково-аналітичному забезпеченні мікрологістичної системи. *Соціально-економічні відносини в цифровому суспільстві*. 2022. № 3. С. 41–51. DOI: <https://doi.org/10.55643/ser.3.45.2022.468>
4. Фомина О. В., Августова О. О. Облік логістичних витрат для цілей управління. *Бізнес Інформ*. 2019. № 4. С. 294–299. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2019-4-294-299>
5. Самодай В. П., Донський М. Л., Гладун М. В. Оптимізація управління логістичними витратами в діяльності підприємства. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 55. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-55-34>

6. Грицаєнко М. І. Трансакційні витрати на макро-, мезо- та мікрорівнях. *Економіка та управління АПК*. 2018. № 1. С. 124–133. URL: https://econommeneg.btsau.edu.ua/sites/default/files/visnyky/economika/gritsaenko_m.1-2018.pdf
7. Шапурова О. О. Трансакційні витрати: теоретичний аспект та оцінка. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки»*. 2015. Вип. 15. Ч. 5. С. 80–82. URL: http://ej.kherson.ua/journal/economic_15/5/23.pdf
8. Штулер Г. Г. Трансакційні витрати у макроекономічному вимірі. *Актуальні проблеми економіки*. 2019. № 11. С. 187–194. URL: https://eco-science.net/archive/2019/APE-11-2019/11.19_topic_Shtuler%20A.G..pdf
9. Іщенко Я. П. Особливості формування та обліку трансакційних витрат. *Облік і фінанси АПК*. 2009. № 1. С. 63–68. URL: <https://magazine.faaf.org.ua/osoblivosti-formuvannya-ta-obliku-transakciynih-vitrat.html>
10. Іщенко Я. П., Цимбалюк Н. О., Козловський С. Г. Трансакційні витрати корпоративних підприємницьких структур: організаційний аспект управлінського обліку. *Агросвіт*. 2024. № 5. С. 106–117. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2024.5.106>
11. Литвиненко В. С., Толстоног В. В. Обліково-контрольне забезпечення управління витратами: інституціональний підхід : монографія. Київ : Фітосоціоцентр, 2015. 260 с.
12. Руда Т. П. Трансакційні витрати: методико-обліковий аспект. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія «Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку». 2017. № 862. С. 229–235. URL: <https://ena.lpnu.ua:8443/server/api/core/bitstreams/271c3f45-62e7-47f0-89c2-ec6298b-1c17a/content>
13. Сачинська Л. В. Місце логістичних витрат в операційній діяльності машинобудівних підприємств. *Вісник Хмельницького національного університету. Серія «Економічні науки»*. 2009. № 3. Т. 1. С. 182–187. URL: http://journals.khnu.km.ua/vestnik/pdf/ekon/2009_3_1/pdf/182-187.pdf
14. Свиноус І. В., Хомяк Н. В., Гаврик О. Ю. Управління трансакційними витратами як складовою економічної безпеки сільськогосподарських підприємств. *Сталий розвиток економіки*. 2018. № 4. С. 41–47. URL: <https://economdevelopment.in.ua/index.php/journal/article/view/108/104>

REFERENCES

- Fomina, O. V., and Avhustova, O. O. "Oblik lohistrychnykh vytrat dlia tsilei upravlinnia" [The Accounting of Logistic Costs for Management Purposes]. *Biznes Inform*, no. 4 (2019): 294-299. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2019-4-294-299>
- Hrytsaienko, M. I. "Transaktsiini vytraty na makro-, mezo- ta mikrorivniakh" [Transaction Costs at

- the Macro, Meso, and Micro Levels]. *Ekonomika ta upravlinnia APK*, no. 1 (2018): 124-133. https://econommeneg.btsau.edu.ua/sites/default/files/visnyky/economika/gritsaenko_m.1-2018.pdf
- Ishchenko, Ya. P. "Osoblyvosti formuvannia ta obliku transaktsiinykh vytrat" [Peculiarities of Formation and Accounting of Transaction Costs]. *Oblik i finansy APK*, no. 1 (2009): 63-68. <https://magazine.faaf.org.ua/osoblyvosti-formuvannya-ta-obliku-transaktsiinyh-vytrat.html>
- Ishchenko, Ya. P., Tymbaliuk, N. O., and Kozlovskiy, S. H. "Transaktsiini vytraty korporatyvnykh pidpriemnytskykh struktur: orhanizatsiinyi aspekt upravlynskohoho obliku" [Transaction Costs of Corporate Business Structures: Organizational Aspect of Management Accounting]. *Ahrosvit*, no. 5 (2024): 106-117. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2024.5.106>
- Lytvynenko, V. S., and Tolstonoh, V. V. *Oblikovo-kontrolne zabezpechennia upravlinnia vytratamy: instytutsionalnyi pidkhid* [Accounting and Control Support for Cost Management: an Institutional Approach]. Kyiv: Fitosotsiotsentr, 2015.
- Plysa, V., Plysa, Z., and Rudnitski, Ya. "Bukhhalterskyi oblik lohistychnykh vytrat na orhanizatsiiu vyrobnytstva ta upravlinnia nym v oblikovo-analitychnomu zabezpechenni mikrolohistychnoi systemy" [The Accounting of Logistics Costs for the Organization and Management of Production in the Accounting and Analytical Support of the Micrologistics System]. *Sotsialno-ekonomichni vidnosyny v tsyfrovomu suspilstvi*, no. 3 (2022): 41-51. DOI: <https://doi.org/10.55643/ser.3.45.2022.468>
- Reta, M. V. "Lohistychni vytraty: vyznachennia, klasyfikatsiia ta oblik" [Logistics Costs: Definition, Classification and Accounting]. *Biznes Inform*, no. 8 (2012): 155-158. https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2012-8_0-pages-155_158.pdf
- Ruda, T. P. "Transaktsiini vytraty: metodyko-oblikovyi aspekt" [Transaction Costs: Methodological and Accounting Aspect]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politekhnikha». Seriiia «Menedzhment ta pidpriemnytstvo v Ukraini: etapy stanovlennia i problemy rozvytku»*, no. 862 (2017): 229-235. <https://ena.lpnu.ua:8443/server/api/core/bitstreams/271c3f45-62e7-47f0-89c2-ec6298b1c17a/content>
- Sachynska, L. V. "Mistse lohistychnykh vytrat v operatsiinii diialnosti mashynobudivnykh pidpriemstv" [The Place of Logistics Costs in the Operational Activities of Machine-building Enterprises]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. Seriiia «Ekonomichni nauky»*, no. 3, part 1 (2009): 182-187. http://journals.khnu.km.ua/vestnik/pdf/ekon/2009_3_1/pdf/182-187.pdf
- Samodai, V. P., Donskyi, M. L., and Hladun, M. V. "Optymizatsiia upravlinnia lohistychnymy vytratamy v diialnosti pidpriemstva" [Optimization of Logistics Cost Management in the Activities of Enterprises]. *Ekonomika ta suspilstvo*, no. 55 (2023). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-55-34>
- Shapurova, O. O. "Transaktsiini vytraty: teoretychnyi aspekt ta otsinka" [Transaction Costs: Theoretical Aspects and Evaluation]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Seriiia «Ekonomichni nauky»*, iss. 15, part 5 (2015): 80-82. http://ej.kherson.ua/journal/economic_15/5/23.pdf
- Shtuler, H. H. "Transaktsiini vytraty u makroekonomichnomu vymiri" [Transaction Costs in Macroeconomic Dimension]. *Aktualni problemy ekonomiky*, no. 11 (2019): 187-194. https://eco-science.net/archive/2019/APE-11-2019/11.19_topic_Shtuler%20A.G..pdf
- Svynous, I. V., Khomiak, N. V., and Havryk, O. Yu. "Upravlinnia transaktsiinykh vytratamy yak skladovoiu ekonomichnoi bezpeky silskohospodarskykh pidpriemstv" [Management of Transaction Expenditure as a Composition of Economic Safety at Agricultural Enterprises]. *Stalyi rozvytok ekonomiky*, no. 4 (2018): 41-47. <https://economdevelopment.in.ua/index.php/journal/article/view/108/104>
- Zadorozhnyi, Z., and Hrytysyshyn, A. "Lohistychni vytraty ta yikh klasyfikatsiia" [Logistic Costs and Their Classification]. *Visnyk Ternopilskoho natsionalnoho ekonomichnoho universytetu*, no. 2 (2017): 109-117. DOI: <https://doi.org/10.35774/visnyk2017.02.109>

Науковий керівник – Мулик Т. О.,
кандидат економічних наук, доцент,
завідувачка кафедри аналізу та аудиту,
Вінницький національний аграрний університет